

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

інформації дозволяє активізувати різні канали сприйняття, сприяє підвищенню уваги та зростанню активності учнів, знижує стомлюваність; освітній процес стає яскравішим і цікавішим

Література

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
2. Вукіна Н. В. Критичне мислення: як цьому навчати. Харків : Книгоспілка, 2017. 190 с.
3. Пометун О. І. Основи критичного мислення: [метод. посіб. для вчителів] Дніпро: ЛПА, 2019. 156 с.
4. Терно С.О. Розвиток критичного мислення. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. 2017. №4. С. 5-13.
5. Філь В. Особливості критичного мислення молодших школярів. К.: Основа, 2014. 407 с.

УДК 378.018.43:379.8"364"(043)

РЕПКО І. П.,

канд. пед. наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

МОЖЛИВОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ДЛЯ МОТИВАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

Політичні, економічні і соціальні зміни в державі, а особливо воєнна агресія російської федерації в Україні, суттєво впливають на освітній процес закладів освіти. Даний процес пришвидшився із введенням бойових дій на території України, особливо на сході та півдні, що зумовило необхідність не припиняти освітній процес у закладах освіти, а перевести його у єдиний можливий дистанційний формат, внесла суттєві корективи у виховну позааудиторну діяльність викладачів та здобувачів освіти.

Освітня Харківщини тримають свій освітній фронт, продовжують працювати у важких умовах війни, започатковують унікальний педагогічний досвід (метрошколи, школи під землею, метросадочки), переоцінюють роль освіти, її ціннісні складники та беруть на себе новий рівень відповідальності.

Не є секретом для освітньої спільноти, що мотивація студентів до навчання іноді кульгає, бо викладачі не достатньо звертають уваги на цей аспект організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, пояснюючи це тим, що студенти добровільно вступили на навчання, а значить уже умотивовані. Здобувачі освіти, у свою чергу, мають опосередковані мотиви до здобуття освіти, які не є достатніми для зосередження своїх зусиль саме на отриманні якісної підготовки до майбутньої професії.

У воєнний час ситуація лише ускладнилася. Частина молоді взагалі не розуміє навіщо вчитися коли йде війна, майже щоденно тривають обстріли міст,

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

заклади освіти та їх будинки зруйновані, більшість з них вимушені покинути рідні місця і навіть країну, а майбутнє невизначене. Педагоги, які наразі і самі перебувають у такій ситуації, нерідко стикаються з глибокою апатією та байдужістю до освітнього процесу.

Теоретичний аспект та практичні рекомендації щодо стимулювання мотивації здобувачів освіти до очного та дистанційного навчання висвітлюють вітчизняні (Н. Арістова, П. Козик, В. Клачко, Т. Левченко, Є. Панасенко, Л. Божович) та закордонні науковці (Р. Гарднер, Г. Крукса, Р. Шмідта та інші). Окреслення основних проблем, переваг та перспектив дистанційної освіти є у роботах багатьох учених, серед них: Н. Бороденко, О. Данильчук, З. Курлянд, І. Шоробура та інші. Сутність, зміст і особливості виховної роботи закладу вищої освіти розкривають Л. Байкова, О. Божко, Л. Белова, Д. Пащенко, Г. Троцько, М. Удовенко та інші.

Мета роботи – окреслити можливості позааудиторної виховної роботи для мотивації учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання у воєнний час.

Проблема підвищення мотивації усіх учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання у воєнний час є актуальною, складною і невирішеною.

Серед відмінностей очної і дистанційної освіти вчені перераховують ряд негативних чинників, які впливають на мотивацію: неособовий характер; домінування технічного оснащення над людською співпрацею; перевага самостійності над колективною роботою; обмеження форм взаємодії тощо. Позитивною стороною дистанційного навчання є те, що отримати освіту може широке коло людей, які не лише знаходяться на відстані, але і ті, які мають певні обмеження: працюючі, військові, особи з інвалідністю, молоді батьки, старші за віком тощо. Варто дотримуватися точки зору, що в центрі усіх концепцій мотивації є окрема особистість.

Для організації якісної виховної роботи розроблено достатню кількість сервісів, програм, платформ, додатків, безкоштовних месенджерів (Zoom, Moodle, Kahoot, Quizlet, Viber, Telegram, Padlet, Miro), що забезпечать створення інформативного, цікавого, пізнавального, творчого середовища. Найголовніше обрати такі канали комунікації, які якісно функціонують, сприяють спільній роботі та спілкуванню.

Моніторингове дослідження серед здобувачів освіти старших курсів та викладачів виявило, що 87% студентів та 96% викладачів хотіли б як найшвидше повернутися до звичної організації виховної роботи. Майже 90% опитаних вважають, що слід продовжувати освітній процес під час війни навіть у тих регіонах, де робити це вкрай важко. Однак, майже половина опитаних зіткнулися з проблемами, які перешкоджають бути активними учасниками виховної діяльності.

Враховуючи ці результати варто зазначити, що найважливішими напрямом виховної роботи наразі є психологічна та емоційна підтримка, збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу. Задля цього слід планувати

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

систематичне проведення психологічних тренінгів як психологами закладів освіти так і громадськими організаціями; зустрічі студентів, викладачів, кураторів з практичними психологами; проведення систематичного моніторингу; спостереження за психологічним станом під час проведення виховних заходів; аналіз поведінки, психологічного стану учасників освітнього процесу; індивідуальні та групові консультації.

Понад два роки не лише діти, а й дорослі отримують стрес від подій навколо них та шокуючих новин, що неабияк перешкоджає освітньому процесу. Багато студентської молоді, перебуваючи на віддаленості від викладачів та «випавши» зі звичайних умов життя та навчання, не може якісно та систематично вчитися, бо весь час гортає стрічки новин у різних групах, дивиться відеоролики на телефоні, шукають пояснення та аналіз різних блогерів тощо. Отже, розвивати критичне мислення та медіаграмотність у учасників освітнього процесу – це завдання сьогодні на часі.

З цією метою слід систематично проводити тренінги, відкриті лекції провідних фахівців, створювати проекти, організовувати диспути, під час яких учасники освітнього процесу обговорюватимуть спірні новини та наративи, розглядатимуть популярні фейки, вчитимуться шукати першоджерела та проводити верифікацію інформації.

Нова реальність життя диктує нові правила. Тепер одне із найважливіших завдань – навчити учасників освітнього процесу правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя в умовах війни. Навчання правил поведінки в умовах воєнного стану допоможуть лекції-практикуми, практичні заняття провідних фахівців, аналіз критичних ситуацій, програвання, повторення дій кожного учасника у надзвичайній ситуації, вправи, визначення та вивчення правил поведінки, алгоритмів дій у тій чи іншій ситуації під час війни та тероризму.

В умовах повномасштабної війни весь освітній, і особливо виховний аспект, підготовки фахівців пронизаний національно-патріотичною ідеєю.

Саме тому надзвичайно важливо проводити заходи національно-патріотичної спрямованості у різних формах, поширювати знання про українську культуру, мистецтво, правдиву інформацію про історію нашої держави та історичні події, знати героїв минулого і сьогодення, влаштовувати акції пам'яті, створювати відео-роліки, завантажувати їх на You Tube для загального перегляду, проводити години спілкування, дискусії, віртуальні мандрівки, подорожі, створювати проекти виховного спрямування, організовувати зустрічі із ветеранами АТО, ООС, війни рф проти України, (особливо з випускниками, студентами закладу), займатися волонтерською діяльністю тощо.

Бажання учасників освітнього процесу хоча б частково, епізодично повертатися до звичайного освітнього формату вимагає облаштувати безпечний простір у закладах освіти (бомбосховища, найпростіші укриття, запасні виходи) та використання таких споруд у місті. За такої умови є можливість враховувати потребу у безпосередньому спілкуванні, консультації, роботі у невеликих групах,

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

проведенні тренінгів, зустрічей тощо. Це позитивно впливає на мотивацію як здобувачів освіти так і викладачів.

Отже, позааудиторна виховна роботи має невичерпні можливості для мотивації учасників освітнього процесу в умові дистанційного навчання у воєнний час. Здобувач освіти має усвідомити важливість виховної роботи у закладі вищої освіти у воєнний час як для свого професійного становлення так і для свого майбутнього, незважаючи на те, в якій формі здійснюється освітній процес. Завдання викладача – організувати виховну роботу таким чином, щоб мотивувати здобувачів освіти, колег до активної участі у позааудиторній виховній роботі та бути прикладом активного громадянина-патріота своєї країни.

УДК: 37 (09)

РОЗМАН І.І.,
д-р пед.наук, професор,
Мукачівський державний університет
ЛЕМАК О.І.,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ У ЗАКАРПАТТІ

Розвиток літератури є рефлексією загального успіху культури даного народу, що знаходить своє відображення у творчості й інтелектуальних досягненнях його представників. Протягом двох десятиліть на Закарпатті виникла значна група творчої інтелігенції, яка виявила себе у різних галузях літератури: поезії, прози, драматургії, а також у справах народного господарства. Цей процес відбувався в умовах напруженої історичної ситуації, зокрема після підписання Віденського арбітражу та під час українсько-чеських збройних конфліктів. Проте, необхідно відзначити, що навіть у таких складних умовах формування творчої інтелігенції продовжувалося.

Зазначений період в історії Закарпаття свідчить про надзвичайну важливість освіти й культурного розвитку у формуванні національної свідомості. Праця товариства «Просвіт» мала вирішальне значення у цьому процесі. Вона зумовила активне піднесення свідомості місцевого населення до рівня самоідентифікації, наголошуючи на тому, що народ є справжнім господарем власного дому. Це відбувалося за рахунок створення не лише умов для літературно-просвітницької діяльності, але й заохочення членів товариства до активних дій у захисті національних інтересів [1].

У сучасному контексті важливо відзначити відродження діяльності «Просвіти» після незалежності України. Це свідчить про продовження традицій освітнього руху та надає підтримку національному самовизначенню. Така